

Terhi Koulumies kok

Kirjallinen kysymys lasten oikeudesta yksityisyyteen ja lainsäädännön ajantasaisuudesta

Eduskunnan puhemiehelle

Sosiaalinen media on asettanut ihmisten yksityisyyden suojaamiselle erityisiä haasteita. Aikuisilla on erityinen velvollisuus suojella lapsia ja näin ollen myös heidän yksityisyyttään. Kuitenkin niin Suomessa kuin muuallakin maailmassa on syntynyt sukupolvi, jonka henkilökohtaisia tietoja ja valokuvia on jaettu laajalle yleisölle heti lapsen syntymästä asti. Aikuisen oikeus julkaista haluamaansa materiaalia ei saa mennä lapsen edun edelle, mutta lainsäädäntö ja vallitsevat käytännöt ovat tämän suhteen melko epäselviä.

Pieni lapsi ei ole vielä kykenevä ymmärtämään sitä, miten laajalle nettiin leviävä materiaali voi yltää. Näin ollen pieni lapsi ei kykene myöskään antamaan suostumustaan siitä, haluaako hän, että häntä kuvataan ja kuvia jaetaan erilaisilla sosiaalisen median kanavilla. Kun lapsi on viimein sen ikäinen, että hän pystyy tekemään päätöksiä ja on ikänsä puolesta kykenevä myös itse käyttämään sosiaalisen median kanavia, voi hänen digitaalinen jalanjälkensä olla jo huomattavan suuri — etenkin, jos kuvia, videoita ja muuta henkilökohtaista tietoa on jaettu julkisilla tileillä, joilla on lukuisia katsojia tai seuraajia. Aina lapsen selväsanaisia kieltoja ei oteta huomioon. Pahimmillaan sosiaalisessa mediassa on tuhansille ihmisille esillä videoita, joissa lapsi selvästi näyttää sannallisesti tai muuten, ettei halua olla kuvattavana, mutta vanhemmat tai muut aikuiset jatkavat kuvaamista silti.

Vanhemmat eivät omista oikeutta lastensa yksityisyyteen. YK:n lastenoikeuksien sopimuksessa, jonka myös Suomi on ratifioinut, todetaan seuraavaa: "Lasta koskevissa päätöksissä on aina ensisijaisesti harkittava lapsen etu." Nolot kuvat ja videot voivat tuntua aikuisista hauskoilta, mutta lapsi kykenee tuntemaan häpeää, ja niillä voi olla ikävä vaikutus lapsen itsetuntoon. Viattomat ja tilanteessa hauskalta vaikuttavat videot ja muistot voivat muuttua hyvin negatiivisiksi, kun ne kiertävät nettiä vuosia ja kuka tahansa tuntematon voi ne löytää. Kerran nettiin jaettua ei saa sieltä pois, eikä jakaja voi myöskään hallita, mitä materiaalille tapahtuu.

Videon ja kuvien ohella henkilökohtaisten tietojen jakaminen suurelle yleisölle voi johtaa lapsen turvallisuuden heikkenemiseen. Kuka tahansa voi käyttää näitä tietoja hyväksi ja pahimmillaan onnistua rakentamaan luottamuksen lapseen jopa rikollisia tavoitteita edistääkseen. Yksittäiset tiedot eivät välttämättä johda tähän, mutta lapsista voi kertyä vuosien aikana valtava määrä dataa, joka päättyy suurelle yleisölle: koulusta, kodista, lapsen omasta huoneesta, lempivaatteista, leluista ja niin edelleen. Lapsi ei välttämättä ymmärrä, että hänestä ja hänen perheensä elämästä paljon tietävä aikuinen voi olla joku täysin tuntematon ja jopa vaarallisissa aikeissa.

Kirjallinen kysymys KK 23/2021 vp

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitän asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo varmistaa, että jokaisen lapsen oikeus yksityisyyteen säilyy sosiaalisen median aikakaudella ja

onko lainsäädäntömme aiheesta ajankohtainen, ja mikäli ei, mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä sen uudistamiseksi?

Helsingissä 9.2.2021

Terhi Koulumies kok